

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 3Sp/95/2006
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1006201271
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 08. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Blanka Malichová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2022:1006201271.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave, ako správny súd, pred sudkyňou JUDr. Blankou Malichovou v právnej veci navrhovateľiek: 1. C. I., rod. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. XXXX/XX, F., 2. F. B., rod. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XXXX/XX, F., obe právne zastúpené JUDr. Petrom Arendackým, advokátom so sídlom Železničiarska č. 3192/13, Bratislava proti odporcovi: Okresný úrad Bratislava, pozemkový a lesný odbor, so sídlom Tomášikova 46, 832 05 Bratislava, za účasti: Slovenský pozemkový fond - Bratislava, so sídlom Búdková 36, 817 15 Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č.j. 2413 (6910)/2004/PÚ/Tk zo dňa 31. marca 2006, takto

rozhodol:

Rozhodnutie č.j. 2413 (6910)/2004/PÚ/Tk zo dňa 31. marca 2006 zrušuje a vec vracia odporcovi na ďalšie konanie.

Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľkám náhradu trov konania solidárne vo výške 449,28 eur, k rukám ich právneho zástupcu, v lehote do 60 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku.

Zúčastnenej osobe náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

Napadnutým rozhodnutím č.j. 2413 (6910)/2004/PÚ/Tk zo dňa 31.03.2006 vo veci práva na navrátenie vlastníctva k pozemkom, uplatneného na základe zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej aj „zák. č. 229/1991 Zb.“ alebo „reštitučný zákon“) dňa 27.03.1992 oprávnenými osobami: 1/ U.. K. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. č. XX, V., 2/ W. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom F. č. 9, V., rozhodol tak, že žiadateľkám sa nenavracia vlastníctvo k pozemku a nepriznáva sa právo na náhradu za pozemok,

Parcela č. Výmera v m2 Druh pozemku EN č. Vlastnícky podiel Kat. Úz.
XXXXX/X XXX záhrada XXXXX/X X/X Z.

nakoľko nie sú splnené podmienky uvedené v ust. § 3 ods. 1 písm. j/ zák.č. 503/2003 Z.z. v znení zákona č. 217/2004 Z.z. v znení zák.č. 549/2004 Z.z.

Z odôvodnenia rozhodnutia odporcu vyplýva, že dňa 19.07.2004 si oprávnené osoby, spĺňajúce podmienky podľa ust. § 2 ods. 2 písm. c/ zák.č. 549/2004 Z.z., uplatnili právo na navrátenie vlastníctva k uvedenému pozemku, ktorý bol pôvodne vedený vo vl. č. XXXXX pozemkovej knihy, v k.ú. Z., na rodičov oprávnených osôb, L. V., zomr. dňa XX.XX.XXXX v jednej polovici a U. V., zomr. dňa XX.XX.XXXX, v jednej polovici. Predmetná nehnuteľnosť prešla na základe kúpnej zmluvy zo dňa 20.11.1973, uzavretej rodičmi oprávnených osôb ako predávajúcimi a Hydrostav, n.p. ako kupujúcim, na štát. Navrátenie vlastníctva si oprávnené osoby uplatnili z dôvodu uzavretia kúpnej zmluvy v tiesni a za nápadne

nevýhodných podmienok. Uviedli, že kúpnu zmluvu museli uzavrieť, pretože na uvedenom pozemku sa mal postaviť robotnícky hotel, ktorý dodnes nestojí. Vyše 30 rokov záhradu nikto neobrábal a rodinný dom bol prenajímaný rôznym osobám. Otec ochorel, aj keď túto skutočnosť priamo nespájajú s predajom nehnuteľnosti, prišiel o prácu ako organista v kostole na Trnávke a musel ísť robiť do výroby. Matke bolo hrozené, že príde o zamestnanie (kým uviesť nevedeli). V dome bývali až do roku 1978, kedy im bol po viacerých urgenciách matky na n.p. Hydrostav pridelený náhradný byt a to zabezpečenie výmeny, ktorú našla matka. Od roku 1973, teda od predaja nehnuteľnosti až do roku 1978 stále bývali v dome, ktorý nebol v ich vlastníctve, bola v ňom zima, avšak nemohli doň investovať. Kúpnu zmluvu museli podpísať, pretože keby ju nepodpísali, nehnuteľnosti by im boli vyvlastnené, mali strach zo straty zamestnania a v dôsledku choroby otca sa dostali aj do zlých rodinných pomerov. Poukázali na rodinu F., ktorí po vykúpení nehnuteľnosti byt dostali a v ich prípade náhradný byt musela zabezpečiť až matka a to výmenou. Cena, ktorú dostali za nehnuteľnosti, nebola trhová a nebolo za ňu možné kúpiť iný dom, svoje postavenie a teda nápadne nevýhodné podmienky odvodzovali od toho, že rodine F. bol pridelený a zabezpečený náhradný byt a teda nehnuteľnosť bola prevedená za podstatne výhodnejších podmienok. Rovnako ďalší vlastníci nehnuteľností nevydokladovali lepšie uzavretie kúpnych zmlúv v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok, pričom boli odškodnení.

Slovenský pozemkový fond namietal nepreukázanie stavu tiesne a nápadne nevýhodných podmienok, tvrdiac, že rodina bola v zlej finančnej situácii ešte pred podpisom kúpnej zmluvy.

Za účelom preukázania tiesne a nápadne nevýhodných podmienok pri uzavretí kúpnej zmluvy, ktoré však treba posudzovať oddelene, nariadil správny orgán dňa 05.05.2005, 26.05.2005, 09.12.2005 a 07.03.2006 ústne pojednávanie a na základe listinných dôkazov zistil, že pozemok bol predaný kúpnu zmluvou zo dňa 20.11.1973 ako EN parcela č. XXXXX/X o výmere 918 m² - záhrada. Ďalej boli doložené doklady - znalecký posudok ku kúpnej zmluve, žiadosť o vyvlastnenie nehnuteľnosti zo dňa 18.07.1972, list U. V. zo dňa 18.10.1978, v ktorom popisuje zlú situáciu v rodinnom dome so žiadosťou o pridelenie bytu za vykúpenú nehnuteľnosť, schválenie dohody o vydaní nehnuteľností pre rodinu F. a rozhodnutie z roku 1992, rovnako pre rodinu F., rozhodnutie o umiestnení stavby, o vyčlenení poľnohospodárskej pôdy z PPF v roku 1971. Záznam o úhrade kúpnej ceny zo dňa 23.11.1973, rozhodnutie o predchádzajúcom súhlase na trvalé odňatie zo dňa 18.02.1988, žiadosť o prevzatie poľnohospodárskej pôdy zo dňa 16.04.1992, LV XXX, kópia z p.m., protokol o odovzdaní dokumentácie n.p. Hydrostav žiadateľkám, stanovisko Hydrostav, n.p. zo dňa 15.03.2004, rozhodnutie o výmene bytov zo dňa 11.12.1978, kúpno - predajná zmluva so znaleckým posudkom X. F. a W. P.. Vo vzťahu k odôvodneniu tiesne odporca uviedol, že nehnuteľnosť bola vykúpená pre výstavbu robotníckeho hotela, ktorý bol ako stavba zaradený do štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva a v prípade nepodpísania kúpnej zmluvy by nehnuteľnosť bola vyvlastnená, čo však nemožno označiť ako tieseň, pretože išlo o zákonom určenú povinnosť investora, ktorú musel splniť, ak chcel byť pri vyvlastňovaní konaní úspešný. Za tieseň ani nápadne nevýhodné podmienky nemožno považovať ani to, že k zrealizovaniu stavby nedošlo.

Argumentáciu žiadateľiek o nepridelení náhradného bytu za nehnuteľnosť odporca označil za právne irelevantnú, nakoľko v tomto konaní ide o inú nehnuteľnosť a to príslušnú záhradu. Za rovnakú označil aj poukazovanie na prípady rodiny F. a F., ktorá pre preukázanie tiesne a nápadne nevýhodných podmienok je právne irelevantná. Tieto podmienky sú úzko špecifikované a naviazané na subjektívny stav každého konajúceho, a preto sa posudzovanie týchto podmienok aplikuje na každý prípad osobitne.

Postup štátneho orgánu pri stavbách zaradených do štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva znevýhodňoval vlastníka oproti štátu. Možnosť straty zamestnania prípadne upozorňovanie na nútený predaj by za stav tiesne bolo možné považovať, avšak odporca z ústnych pojednávaní zistil, že tieto vyhrážky neboli konkretizované a na preukázanie tiesne a nápadne nevýhodných podmienok nie je všeobecná formulácia postačujúca.

Záhrada, ktorá je predmetom tohto konania, bola vykúpená za 15 Kčs/m² v súlade so znaleckým posudkom a bývalí vlastníci ju bez úhrady nájomného aj po prechode nehnuteľnosti na štát naďalej užívali. Posudzovanie tiesne a nápadne nevýhodných podmienok oprávnené osoby posunuli na stav po uzatvorení kúpnej zmluvy a nie v čase prechodu nehnuteľností na štát, pričom po predaji nehnuteľností sa ich životné podmienky nezhoršili. Subjektívne dôvody tiesne teda neboli svedeckými výpoveďami na ústnych pojednávaniach ani inak preukázané. Z celého konania nevyplývalo, že by kúpna zmluva bola

uzatvorená za podmienok odporujúcich podmienkam obvyklým pri uzatváraní kúpnych zmlúv vo vzťahu k iným vlastníkom, od ktorých štát tiež nehnuteľnosti vykupoval.

Odporca konštatoval, že tieseň ani nápadne nevýhodné podmienky konštatovať nemožno, nakoľko nebolo preukázané, čo konkrétne prinútilo okrem možnosti vyvlastnenia pozemku predávajúcich kúpnu zmluvu podpísať. Nebolo preukázané ani to, že cena by bola v rozpore s vtedy platnou právnou úpravou, alebo, že by predávajúci boli znevýhodnení voči ostatným vlastníkom, ktorým štát tiež pozemky vykupoval.

Dôvody nepostavenia stavby, pre ktorú bola nehnuteľnosť vykúpená, sú irelevantné.

Nepreukázali sa ani námietky oprávnených, že zo strany n.p. Hydrostav im nebol poskytnutý dôkazový materiál, nakoľko podľa protokolu zo dňa 24.02.2004 im bola poskytnutá presná dokumentácia a tiež mali možnosť do spisu nahliadnuť.

Opravným prostriedkom zo dňa 22.05.2006 právne predchodkyne navrhovateľiek žiadali o zrušenie napadnutého rozhodnutia správneho orgánu, vykonané dôkazy označili za nesprávne vyhodnotené, a právne závery z nich vykonané za chybné. Správnemu orgánu vytkli úplné odignorovanie skutočností, v ktorom období došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy a teda, že išlo o obdobie nedemokratické, neposkytujúce primeranú ochranu vlastníckym právam občanov, na úkor ktorých bola preferovaná ochrana štátneho majetku. Fakt, že sa štát rozhodol na ich pozemku stavať robotnícky hotel, hoci tak mohol urobiť na iných, jemu patriacich pozemkoch, obral právnych predchodcov navrhovateľiek o slobodnú vôľu pri rozhodovaní o tom, komu nehnuteľnosť predajú, pretože novým vlastníkom mohol byť iba štát. Tvrdením, že právní predchodcovia navrhovateľiek nemohli mať záujem na riadnom užívaní týchto nehnuteľností správny orgán zakrýva zámer štátu postaviť robotnícky hotel na predmetnom a susednom pozemku, na ktorom stál rodinný dom, čo ale účelovo oddeľuje. Zásadným je aj fakt, že v štátnych organizáciách boli vždy horlivci, zastráňujúci občanov v záujme budovania socializmu a naplňania programu strany. Takéto konanie bolo preukázané aj svedeckou výpoveďou R. P., kolegyne ich matky. Právni predchodcovia by svojvoľne rodinný dom ani záhradu neboli predávali a nehnuteľnosti by boli ďalej zveľaďovali. Vyhrážky zo strany zamestnávateľa o prepustení ich matky zo zamestnania ako aj nemožnosť úspešne sa domáhať zabráneniu vyvlastnenia, vyvolala u nich stav, keď inú možnosť ako predaj nehnuteľností nevideli. Nehnuteľnosť predali za nápadne nevýhodných podmienok, pretože obdržali kúpnu cenu stanovenú právnym predpisom, ktorá nezodpovedala trhovým hodnotám, za ktoré sa aj v tom období nehnuteľnosti predávali. Právnym predchodcom navrhovateľiek bol tiež znemožnený odpredaj iba časti nehnuteľností. Tiež zdôraznili, že vlastníkom susedných nehnuteľností, ktoré boli rovnako odkúpené, ich Obvodný pozemkový úrad v Bratislave vydal už v 90 - tých rokoch a ak by sa zaoberal podmienkami ich vydania, zistil by, že tieseň a nápadne nevýhodné podmienky mal preukázané v menšom rozsahu, ako to urobili navrhovateľky.

Z osvedčenia o dedičstve č. 65D 672/2009-40 Dnot 75/2009 súd zistil, že navrhovateľka Mgr. K. H. zomrela dňa 10.09.2009 a ako zákonný dedič v prvej dedičskej skupine nadobudla ako jediný dedič dedičstvo zo zákona v celosti, W. U., rod. V., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XXXX/XX, F., sestra navrhovateľky.

Pôvodná navrhovateľka W. U. zomrela dňa XX.XX.XXXX, a rozhodnutím č. 12D/745/2016 -38 Dnot 66/2017 zo dňa 21.03.2017 Okresný súd Malacky konanie o dedičstve zastavil a majetok nepatrnej hodnoty vydal F. U. nar. dňa XX.XX.XXXX, bytom V. XXXX/XX, F.. Z uznesenia vyplýva, že osobami, ktoré by pripadali do úvahy ako dedičky zo zákona v prvej dedičskej skupine sú deti poručiteľky C. M., rod. U., a F. U., rod. U..

Správny súd podaný návrh prejednal a rozhodol v súlade s ust. § 250q Občianskeho súdneho poriadku v platnom znení (ďalej aj „O.s.p.“) ako miestne a vecne príslušný na pojednávaní v neprítomnosti odporcu, ktorý svoju neúčast' ospravedlnil a zúčastnenej osoby, ktorej zástupca svoju neúčast' neospravedlnil. Súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť podľa ust. § 250j ods. 2 písm. a/, d/ O.s.p. a vec vrátiť odporcovi na ďalšie konanie.

Podľa § 3 ods. 1 zák. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok), správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Sú povinné chrániť záujmy štátu a spoločnosti, práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb a dôsledne vyžadovať plnenie ich povinností.

Podľa § 32 ods. 1, 2 správneho poriadku, správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady pre rozhodnutie. Pritom nie je viazaný len návrhmi účastníkov konania. Podkladom pre rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe správnemu orgánu z jeho úradnej činnosti. Rozsah a spôsob zisťovania podkladov pre rozhodnutie určuje správny orgán.

Podľa § 46 správneho poriadku, rozhodnutie musí byť v súlade so zákonmi a ostatnými právnymi predpismi, musí ho vydať orgán na to príslušný, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti.

Podľa § 250q ods. 2 O.s.p., o opravnom prostriedku rozhodne súd rozsudkom, ktorým preskúmané rozhodnutie buď potvrdí, alebo ho zruší a vráti na ďalšie konanie.

Podľa § 250j ods. 2 O.s.p., súd zruší napadnuté rozhodnutie správneho orgánu a podľa okolností aj rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa a vráti vec žalovanému správnemu orgánu na ďalšie konanie, ak po preskúmaní rozhodnutia a postupu správneho orgánu v medziach žaloby dospel k záveru, že a/ rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, d/ rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov.

Podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), obsah vlastníctva tvorí súhrn subjektívnych vlastníckych oprávnení, medzi ktoré patrí aj právo vec užívať (ius utendi), s vecou nakladať (ius disponendi), teda oprávnenie vlastníka určovať ďalší právny osud veci. Citovaný článok teda nielenže ustanovuje, že každý má právo vlastniť majetok, ale súčasne zaručuje (obdobne ako čl. 1 dodatkového protokolu) realizáciu vlastníckych oprávnení vyplývajúcich aj z ust. § 123 <Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov. Slovné spojenie „právo na ochranu,“ použité aj v tomto článku, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy (I. ÚS 23/01). Článok 20 ods. 1 ústavy zabezpečuje každému rovnaké zákonné predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok, ktoré sú upravené v ústave alebo v ďalších zákonoch. Vlastnícke právo každej osoby má rovnaký zákonný obsah a požíva ochranu bez ohľadu na to, či ide o štát, právnickú osobu, obec alebo fyzickú osobu. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy, nemožno však odvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez dodržania predpokladov, ktoré sú na tento účel upravené zákonmi. Funkcia práva vlastniť majetok a jeho ochrana spočíva v tom, aby sa vlastníkovi poskytla a súčasne aj trvale garantovala právna istota, že vlastnícke právo k veci, ktoré nadobudol v súlade s platnými zákonmi, sa nemôže obmedziť alebo využiť bez právneho dôvodu (III. ÚS 127/2010).

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu, každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Napadnutým rozhodnutím č.j. 2413 (6910)/2004/PÚ/Tk zo dňa 31.03.2006 odporca ako orgán príslušný podľa ust. § 5 ods. 2 zák.č. 330/1991 Zb. vo veci práva na navrátenie vlastníctva k pozemkom, uplatneného podľa zák. č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zák. NR SR č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej aj „reštitučný zákon“) rozhodol, že žiadateľkám: 1/ Mgr. K. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. č. XX, V., 2/ W. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom F. č. 9, V., sa nenavracia vlastníctvo k pozemku a nepriznáva sa právo na náhradu za pozemok, parc. č. XXXXX/X o výmere 918 m2, druh pozemku záhrada, EN č. XXXXX/X, vlastnícky podiel 1/1 v kat. úz. Z., nakoľko nie sú splnené podmienky uvedené v ust. § 3 ods. 1 písm. j/ zákona č. 503/2003 Z.z. v znení zákona č. 217/2004 Z.z. v znení zákona č. 549/2004 Z.z..

Reštitučným titulom je kúpna zmluva zo dňa 20.11.1973, ktorou boli nehnuteľnosti vykúpené národným podnikom Hydrostav, v prospech Československého štátu, z dôvodu realizácie výstavby robotníckeho hotela. Kúpna cena za vykupované pozemky bola stanovená podľa vyhl. č. 47/1969 Zb. o cenách stavieb v osobnom vlastníctve a o náhradách pri vyvlastnení nehnuteľností, teda podľa vtedy platných právnych predpisov. Záhrada, ktorá je predmetom tohto konania, bola vykúpená za 15 Kčs/m², v súlade so znaleckým posudkom a bývalí vlastníci ju bez úhrady nájomného aj po prechode nehnuteľnosti na štát naďalej užívali.

Uvedený skutkový stav odporca vyhodnotil tak, že predávajúci neboli z hľadiska ceny vykúpených nehnuteľností znevýhodnení. Kúpna cena za pozemky vykupované štátom nemohla byť v rozhodnom čase stanovená iným spôsobom ako podľa vtedy platnej cenovej vyhlášky, teda z tohto dôvodu nemôže ísť o nápadne nevýhodné podmienky pri uzatváraní kúpnej zmluvy. Posudzovanie tiesne a nápadne nevýhodných podmienok navyše oprávnené osoby posunuli na stav po uzatvorení kúpnej zmluvy a nie v čase prechodu nehnuteľností na štát, pričom po predaji nehnuteľností sa ich životné podmienky nezhoršili. Subjektívne dôvody tiesne neboli svedeckými výpoveďami na ústnych pojednávaniach ani inak preukázané. Z celého konania nevyplývalo, že by kúpna zmluva bola uzatvorená za podmienok odporujúcich podmienkam obvyklým pri uzatváraní kúpnych zmlúv vo vzťahu k iným vlastníkom, od ktorých štát tiež nehnuteľnosti vykupoval.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní, obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04). Právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04). Dohovor o ochrane ľudských práv a slobôd v čl. 6 ods. 1 zaručuje právo na spravodlivé súdne konanie, neustanovuje ale žiadne pravidlá pre prípustnosť dôkazov alebo spôsob, ktorým majú byť posúdené. Význam dôkazov a potrebnosť ich vykonania sú otázky, ktorých posúdenie je zásadne v právomoci toho orgánu, ktorý rozhoduje o merite návrhu - inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania. Nevykonanie určitého dôkazu môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení (vedúcu prípadne k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), nie však procesnú vadu v zmysle § 237 O.s.p. (viď R 37/1993).

Žiadateľky počas konania na správnom orgáne a v dôvodoch opravného prostriedku uviedli, že ich právni predchodcovia (rodičia) boli do uzavretia kúpnej zmluvy, ktorá je reštitučným titulom, dotlačení za účelom výstavby hotela (ktorý nebol nikdy postavený). Ak nechceli o nehnuteľnosti prísť ich vyvlastnením, boli nútení kúpnu zmluvu podpísať. Nachádzali sa v ťaživej životnej situácii, keďže otec prišiel o prácu a ochorel a matke bolo zo strany zamestnávateľa tiež hrozené stratou zamestnania. Pri podpise zmluvy boli nútení akceptovať štátom jednostranne určenú kúpnu cenu, pre nich nevýhodnú, keďže aj vtedy sa nehnuteľnosti predávali za trhovú cenu.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z., právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z., ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí:

a/ dedič zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
b/ dedič zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti pozemku, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený len k tejto časti pozemku,
c/ deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,
d/ rodičia osoby uvedenej v odseku 1,
e/ súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

Podľa § 3 ods. 1 písm. j/ zák. č. 503/2003 Z.z., oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok.

Podľa § 5 ods. 1, 2, 3 zák. č. 503/2003 Z.z., právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok, a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Neuplatnením práva v lehote, právo zanikne. Rozhodnutie o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 vydá obvodný pozemkový úrad. Na konanie podľa odseku 2 sa vzťahujú všeobecne predpisy o správnom konaní.

Podstatou reštitučnej legislatívy je realizácia morálneho záväzku spoločnosti, poskytnúť osobám, dotknutým historickými krivdami, prípadne ich potomkom, ospravedlnenie a satisfakciu za to, čo sa im stalo. Reštitučná legislatíva sa má vykladať čo možno najústretivejšie voči reštituentom (ex favore restitutionis) s cieľom aspoň čiastočného zmiernenia majetkových krívd utrpенých v jednotlivých historických obdobiach (rozsudok NSS SR sp.zn. 5Sžrk 7/2019 z 29.11.2021).

Podľa Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 127/2010 z 22.06.2010: „Reštitučné zákony, najmä zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mimosúdnych rehabilitáciách“), zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, ale aj zákon č. 503/2003 Z. z. boli vydané s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom v týchto zákonoch špecifikovaného majetku v období rokov 1948 až 1989. Splnenie cieľa a účelu zákona vyžaduje, aby všetky orgány verejnej moci vychádzali z tejto špeciálnej úpravy pri posudzovaní nárokov osôb, ktorých majetok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, a hlavne aby v tom duchu interpretovali zákonom ustanovené okolnosti, v dôsledku ktorých došlo k prechodu majetku, a to predovšetkým tam, kde orgán verejnej moci musí vychádzať z vlastnej úvahy.

K reštitučným nárokom je potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány sú teda povinné postupovať obzvlášť v konaní podľa týchto zákonov v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná.

Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul).“ [...]

„Všeobecný súd musí vykladať právne normy v súlade s ústavnými princípmi, ktoré sú v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladmi týchto ustanovení nemožno toto aj iné základné právo obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich postavenia a zmyslu. Všeobecný súd musí poskytovať v súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/02, III. ÚS 117/07). Z tohto hľadiska má

všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na správnu rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (III. ÚS 78/07, III. ÚS 217/05). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu).“ [...] „V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti ustanovení právnych predpisov môžu uprednostniť výklad ratio legis pred doslovným gramatickým výkladom.“

Pre úspešné uplatnenie reštitučného nároku, bolo povinnosťou súdu pri preskúvaní rozhodnutia správneho orgánu, vysporiadať sa s námietkou preukázania podmienok zakotvených v ust. § 3 ods. 1 písm. j/ zák. č. 503/2003 Z.z., teda či k uzavretiu kúpnej zmluvy zo dňa 20.11.1973, ktorou boli predmetné pozemky prevedené v prospech kupujúceho, Hydrostav, n.p. (Československý štát), došlo v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, ktorých prítomnosť je vyžadovaná kumulatívne.

Ústavný súd SR ako aj NS SR opakovane vyslovili, že účelom reštitučného konania je napraviť krivdy, ku ktorým dochádzalo vzhľadom na režim v rokoch 1948 - 1989, v ktorom sa porušovali ľudské práva a zákony vlastného štátu (napr. nález ÚS sp.zn. III.ÚS 127/2010 z 22.06.2010).

Podľa právnej úvahy premietnutej do rozhodnutia odporcu: „Každý z pojmov, teda tieseň i nápadne nevýhodné podmienky treba posudzovať oddelene hoci vecne a skutkovo spolu súvisia ako dva predpoklady, bez splnenia ktorých v čase vykonania právneho úkonu nemožno dôvodne uplatňovať právo podľa § 3 ods. 1 písm. j/ zákona.

Pojem tiesne a nápadne nevýhodných podmienok treba vykladať tak, že išlo predovšetkým o rozpor s cenovými predpismi platnými v čase uzavierania kúpnej zmluvy; nápadná nevýhodnosť sa teda preukazovala voči pôvodnému stavu podľa okolností konkrétneho prípadu. Pojem tiesne treba však interpretovať v širších súvislostiach, teda i v súvislosti s určitým politickým nátlakom, existujúcim v rokoch 1948 až 1989, ktorým štát a jeho orgány pôsobili na fyzickú osobu ako vlastníka do takej miery, že tento urobil vo vzťahu k svojej veci taký právny úkon, ktorý by v právnom štáte inak neurobil. Vedomie nedostatku zákonnej ochrany súkromného vlastníctva bolo objektívne pôsobiacim a existujúcim stavom, teda tiesňou, a táto potom bola pohnútkou vôle konajúcej osoby, pretože vlastníctvo k takejto veci stratilo pre ňu ako jednotlivca zmysel, lebo administratívnymi opatreniami stratila možnosť po celú dobu trvania vlastníctva ju užívať formou, pre akú ju pôvodne nadobudla.

Aj keď sa zákonné predpoklady stavu tiesne i nápadne nevýhodných podmienok často vzájomne prelínajú a niekedy aj podmieňujú, je nevyhnutné rešpektovať ich relatívnu oddelenosť, kedy predpoklad tiesne predstavuje najmä stav subjektívny a predpoklad nápadne nevýhodných podmienok najmä objektívnu skutočnosť v konkrétnej situácii (nález ÚS ČR sp.zn. I. 65/96). Súčasne vychádzajúc z požiadavky interpretácie reštitučných zákonov Ústavným i Najvyšším súdom SR pri dôslednej individualizácii každého prípadu s určitou veľkorysťou, dospel správny súd k záveru, že pôvodné žiadateľky (a v súčasnosti ich dedičky uvedené v záhlaví rozhodnutia), preukázali splnenie tak tiesne i nápadne nevýhodných podmienok pri uzatvorení kúpnej zmluvy zo dňa 20.11.1973 kumulatívne.

Správny súd sa v plnom rozsahu stotožnil s argumentačným základom pôvodných žiadateľiek, ktoré nielen v opravnom prostriedku ale už počas reštitučného konania apelovali na nemožnosť konania ich rodičov (pôvodných vlastníkov) pri uzavretí kúpnej zmluvy na základe slobodného, premysleného a dobrovoľného rozhodnutia, po riadnom zvážení situácie, a naopak na povinnosť konať pod vplyvom tlaku vtedajšej spoločenskej a politickej situácie, v ktorej práva občanov neboli rovnoprávne s právami socialistických organizácií, podnikov a štátnych orgánov. K predaju pristúpili v tiesni vyplývajúcej so spoločenského tlaku, využívajúceho najmä nemožnosť odporovať požiadavkám štátnej organizácie, národného podniku, so štátom predpísaným investičným zámerom, vyhrážania sa matke stratou zamestnania, tiež vzniknutej rodinnej situácie prameniacej z choroby otca a najmä hrozby vyvlastnenia. Za nápadne nevýhodné podmienky považoval rovnako správny súd kúpnu cenu získanú za odpredané nehnuteľnosti, určenú štátnym orgánom, namiesto možnosti získania trhovej ceny, dohodnutej účastníkmi kúpnej zmluvy, ako následku slobodného rozhodnutia o dobrovoľnom predaji nehnuteľnosti. Cena bola síce daná cenovou vyhláškou a znaleckým posudkom v súlade s ňou vyhotoveným, avšak viditeľne podhodnotená v porovnaní trhovou cenou, za ktorú sa nehnuteľnosti i v tom období predávali medzi fyzickými osobami navzájom. Tzn., že s predmetnými nehnuteľnosťami mohli naložiť spôsobom, ktorý by ich životu priniesol zlepšenie materiálnej situácie a nie závislosti od kupujúceho,

ktorý nehnuteľnosť naopak nadobudol za nápadne výhodných podmienok. Treba mať na zreteli i fakt, že cena, ktorú právni predchodcovia navrhovateľiek za nehnuteľnosti nadobudli, nepostačovala ani na zabezpečenie náhradného bytu (ktorý im bol síce poskytnutý výmenou, avšak až po piatich rokoch, bez ohľadu na to, že v predmetnom konaní ide len o samostatný pozemok, keďže výkup bol realizovaný súčasne).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami ako ten, o koho práva v konaní ide. Úlohou správneho súdu je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 O.s.p.).

Reštitučné nároky sú nárokmi osobitnými, nakoľko sú prejavom snahy štátu priblížiť sa spravodlivosti a napraviť vzniknuté krivdy. Pri ich vybavovaní je potrebné vychádzať z individuálnych, teda na konkrétnych skutkových zisteniach založených rozmerov každej prejednávanej veci. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť značne komplikované a netypické; to však správny orgán nezbavuje povinnosti urobiť všetko pre spravodlivé riešenie, akokoľvek sa to môže zdať zložité. Spravodlivosť musí byť v procese, ktorým sa interpretuje a aplikuje právo, vždy prítomná ako hodnotový činiteľ. Nad každým vytváraním rozhodnutia sa nesie dvojaký imperatív: rozhodnutie musí byť nielen zákonné, ale predovšetkým spravodlivé.

Vychádzajúc z početnej judikatúry NS SR ako i ÚS SR, v zmysle ktorej účelom reštitučného konania je naprávať diskrimináciu súkromného vlastníctva počas celého obdobia rokov 1948 až 1990, v ktorom boli fyzické osoby veľmi často štátom a jeho orgánmi donútené urobiť ohľadne takéhoto majetku právny úkon, ktorý by inak v právnom štáte nikdy neurobili, a preukázali splnenie oboch podmienok, správny súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie správneho orgánu je nutné v súlade s § 250j ods. 2 O.s.p., zrušiť podľa písm. a/ rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, d/ rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov.

Správny orgán teda v ďalšom konaní opäť posúdi existenciu tiesne a nápadne nevýhodných podmienok pri hodnotení oprávnenosti reštitučného nároku navrhovateľiek a svoje rozhodnutie riadne odôvodní.

O náhrade trov konania rozhodol súd § 250k ods. 1 O.s.p. v súlade s § 250l ods. 2 O.s.p. a vo veci úspešným navrhovateľkám v 1/ a 2/ rade náhradu trov konania priznal. Právny zástupca navrhovateľiek si trovy konania vyčíslil podaním zo dňa 17.08.2022, a to nasledovne:

- Súdny poplatok 33,00 eur
- Prevzatie a príprava veci 2006 83,64 eur
- Podanie odvolania 22.05.2006 83,64 eur
- Režijný paušál 2x5,44 10,88 eur
- Účasť na pojednávaní 08.06.2022 89,46 eur
- Účasť na pojednávaní 89,46 eur
- Režijný paušál 2 x 11,63 23,26 eur
- 413,04 eur DPH 82,67 eur

Spolu 495,71 eur

V zmysle § 11 ods. 1 Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004

Z. z.“) účinnnej od 01.01.2006 do 31.05.2006, základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch alebo ak ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

V zmysle ust. § 13 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., účinnnej do 01.06.2010, základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

V zmysle ust. § 20b vyhlášky č. 655/2004 Z. z., za úkony právnych služieb, ktoré boli vykonané pred 1. júnom 2010, patrí advokátovi odmena podľa doterajších predpisov.

V zmysle ust. § 13 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., účinnnej od 15.06.2019, základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

V zmysle ust. § 18 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, zvyšuje sa odmena a náhrady podľa tejto vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, ktorú je advokát povinný platiť podľa osobitného predpisu.

Právny zástupca navrhovateľiek si za úkon právnej služby za rok 2006 (prevzatie a príprava veci a podanie odvolania dňa 22.05.2006) vyčíslil základnú sadzbu tarifnej odmeny vo výške 83,64 eur. Súd konštatuje, že základná sadzba tarifnej odmeny za jeden právnej služby v roku 2006 je vo výške: (20% zo sumy 41,82 €) x 2 (tzn. počet žalovaných) t.j. / 33,46 € x 2 = 66,92 eur.

Súd taktiež konštatuje, že navrhovateľkám nemožno priznať 20 % DPH za zaplatený súdny poplatok, ako to vo vyčíslení trov konania uviedol právny zástupca navrhovateľiek. O daň z pridanej hodnoty sa zvyšuje iba odmena a náhrady podľa tejto hlášky č. 655/2004 Z. z (ust. § 18 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.), nie však zaplatený súdny poplatok, ktorý je vyrubený podľa osobitného predpisu (zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov).

Trovy konania navrhovateľiek tak predstavujú náhradu súdneho poplatku vo výške 33 eur a ich právneho zastúpenia v celkovej výške 416,28 eur za nasledovné úkony právnej služby:

- prevzatie a príprava veci podanie (pri znížení tarifnej odmeny o 20 %) vo výške 66,92 eur
- odvolania dňa 22.05.2006 (pri znížení tarifnej odmeny o 20 %) vo výške 66,92 eur
- režijný paušál za rok 2006 2 x 5,44 eur = 10,88 eur (§ 11 ods. 3, § 13 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., účinnnej od 01.01.2006 do 31.05.2006)

- účasť na pojednávaní 2022 (pri znížení tarifnej odmeny o 50%) vo výške 89,46 eur účasť na pojednávaní 2022 (pri znížení tarifnej odmeny o 50%) vo výške 89,46 eur
- režijný paušál za rok 2002 2 x 11,63 € = 23,26 eur = 346,90 eur bez DPH spolu s 20% DPH = 416,28 eur (§ 11 ods. 3, § 13 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., účinnnej od 15.06.2019).

Zúčastnenej osobe súd náhradu trov konania nepriznal, nakoľko jej žiadne trovy v súvislosti so súdnym konaním nevznikli.

Záverom súd poznamenáva, že odporca i keď bol v konaní neúspešný, je zo zákona oslobodený od platenia súdneho poplatku za toto konanie (§ 4 ods. 2, písm. a/ zák.č.71/1992 Zb.) a preto ho súd nezaviazal k povinnosti zaplatiť súdny poplatok.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia na Najvyšší súd Slovenskej republiky prostredníctvom Krajského súdu v Bratislave, písomne, v potrebnom počte vyhotovení, aby každý z účastníkov konania obdržal jedno vyhotovenie.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (z odvolania musí byť zjavné, ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka a čo sleduje, a musí byť podpísané a datované; odvolanie treba predložiť s potrebným počtom rovnopisov a s prílohami tak, aby jeden rovnopis zostal na súde

a aby každý účastník dostal jeden rovnopis, ak je to potrebné; ak účastník nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, súd vyhotoví kópie na jeho trovy) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha. (§ 205 ods. 1 O.s.p).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1, b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, e) doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (205a), f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 205 ods. 2 O.s.p).